

TILVÆKST Grovfoder nr. 8, 19. april 2024

Indhold

- **Mark**
- Aktuelt i marken
- Aktuelt i græs
- Ukrudtsbekæmpelse i foderroer
- Pas på ikke at tømme gyllebeholderen for meget
- **Regler og tilskud**
- Fællesskema – EU-ansøgning

MARK

Aktuelt i marken

Af planterådgiver Thomas Harbo

Den sidste del af vinterperioden og foråret indtil nu har været meget nedbørsrigt. Det giver anledning til overvejelser om, hvorvidt markplanen skal justeres.

Tilpasning i mark- og gødningsplan

Ikke ret meget i dette forår er gået, som man kunne ønske sig. I februar, marts og april er der i den vestlige del af landet faldet mere end dobbelt så megen nedbør som normalt. Det sætter sine spor i markerne, som for en stor dels vedkommende endnu ikke er farbare, og indtil videre har der ikke været mange muligheder for at komme i marken.

Det betyder, at vinduet for at få gjort arbejdet rettidigt efterhånden er faretruende tæt på at smække i, og det gælder om at "passe på fingrene". I det følgende vil jeg prøve at skitsere mulighederne for tilpasning af markplan og opliste en prioriteret rækkefølge af de forestående opgaver, så udbytte og foderproduktion sikres bedst muligt.

Græsmarker

Står marken ikke decideret under vand, er græsse nu i god vækst efter en lang periode uden nattefrost. Derfor er behovet for gødning ved at være presserende, hvis du skal have det maksimale ud af første slæt.

Som jeg skrev i TILVÆKST Grovfoder nr. 7, kan gødsning af græsmarkerne uden betydelige udbyttetab vente indtil sidst i april, som jo nærmer sig hastigt. Kan du ikke gødske marken i næste uge, skal du måske overveje gødningsstrategien og omfordele noget af mængden til andet slæt.

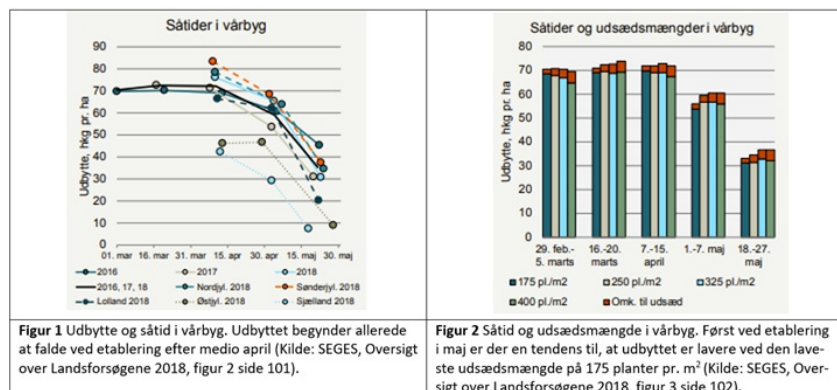
Har du græsmarker, som skal omlægges, men som ikke er nedvisnede, kan du overveje, om du evt. skal tage et slæt inden ompløjning og etablering af majs eller grønkorn/helsæd. Det kan være med til at strække en lidt slunken beholdning af græsensilage. Hvis du tager slættet tidligst 1. maj, er der en kvælstofkvote på 109 kg N pr. ha.

Vårsæd

Indtil videre har den udsatte såning forventeligt givet anledning til mindre udbyttetab i vårbyg, men allerede fra nu øges

udbyttetabet pga. sen etablering betydeligt for hver dag såningen udsættes. I gennemsnit af 10 forsøg i årene 2016-2018 var udbyttetabet i perioden 10. april til 4. maj i gennemsnit 50 kg pr. ha pr. dag, stigende til 140 kg pr. ha pr. dag i perioden 4. maj til 21. maj.

Ofte er det gyllevognen, der er skyld i, at markarbejdet ikke kan komme i gang. Derfor kan det være en overvejelse værd, om gylleudbringningen kan afvente, at afgrøden er etableret. Gyllen kan lovligt lægges ud med slanger eller med slæbeskærnsnedfælder, hvilket bør foretrækkes, så snart afgrøden er etableret. I vårsæd er det under normale omstændigheder optimalt at sortjordsnedfælde gyllen, men i den aktuelle situation kan det være en bedre løsning at vente indtil afgrøden er etableret.

En serie med tre forsøg gennemført i 2023 viser, lavere kvælstofoptag og lavere udbytte såvel ved afgasset gylle som kvæggylle udbragt til etableret vârbâyg i buskningsstadiet den 26. maj sammenlignet med sortjordsnedfældet gylle den 18. april dagen før etablering. For afgasset gylle er udbyttefaldet ca. 5 hkg svarende til 4 dages udsat såning, mens det for kvæggylle er ca. 10 hkg. svarende til en uges udsat såning, hvis vi regner med et udbyttetab på 140 kg pr. ha pr. dag jfr. forsøgene nævnt ovenfor.

Alternativt kan du overveje at så (kerne)majs i stedet for den sent etablerede vårsæd. Mange kontakter os da også allerede med sådanne overvejelser. I mange tilfælde vil det være et fagligt godt alternativ, da udbyttet alt andet lige bedre vil kunne sikres i majs. Du skal selvfølgelig også overveje, hvorvidt arealet er egnet til majs, og om afgrøden vil kunne høstes under normale omstændigheder.

Endelig er det også en mulighed at så blomster- eller bestøverbrak i stedet for en for ringe produktionsafgrøde. I dette tilfælde vil kravet om harmoniareal dog ofte være afgørende og gøre, at denne mulighed vælges fra.

Grønkorn og helsædsafgrøder

For de grønne og grøn/gule kornafgrøder til ensilering er der endnu ikke de store konsekvenser af den udsatte etablering. Selvfølgelig kan det betyde noget for, hvor godt grønbyggen busker sig, og for udbytte og kvalitet i byg- og byg/ært-helsæd, men oftest etableres der jo kløvergræs eller isås rajgræs i disse afgrøder. Græsset vil langt hen ad vejen kunne kompensere for en tyndere og dårligere dæksæd, og dét giver sjældent en ringere græsmark.

Foderroer

Foderroer er langsomme i etableringsfasen og udsat såning koster et stort udbyttetab, ligesom udfordringerne med angreb af rodbrandsvampe synes at forstærkes ved varme forhold i fremspiringsfasen. Derfor anbefaler vi altid tidlig såning af foderroer og under normale forhold ikke senere end 1. maj, selvom roerne altid opretholder den gode kvalitet – også ved sen såning. Hvornår grænsen for etablering af roer hos dig går, afhænger af flere forhold, men selv i år vil jeg ikke tilråde at så roer senere end den første uge i maj. Vi har tidligere i TILVÆKST Grovfoder nr. 5 bragt nedenstående tabel, der viser udbyttetabet ved sen såning af foderroer.

Tabel 1 Udbyttetab ved for sen såning af foderroer (Kilde: Oversigt over Landsforsøgene 1983)

Såtid for fodersukkerroer, 1979-83, gennemsnit af 18 forsøg				2024, tab ved 19.450 FEN/ha	
Sådato	Rodtørstof [hkg. pr. ha]	FE/ha	Tab [FE/ha] (%)	FEN/ha	Estimeret tab [FEN/ha] (%)
12. april	109,7	11.081		19.453	
25. april	101,3	10.232	÷ 848 (7,7)	17.955	÷ 1.498 (7,7)
8. maj	91,1	9.202	÷ 1.879 (17,0)	16.146	÷ 3.307 (17,0)
22. maj	72,5	7.323	÷ 3.758 (33,9)	12.858	÷ 6.595 (33,9)

Alternativet til roerne kan være majs og grønkorn eller helsædsafgrøder med græsudlæg.

Kontakt din planterådgiver hvis du har ændringer

Selv mindre ændringer kan have stor betydning for, om du kan overholde kravene til GLM 7 og GLM 8. GLM 7 er kravene om, at der skal anden afgrøde på mindst 35 % af din jord i omdrift (minus græsmarker), og GLM 8 er kravet om mindst 4 % brak af jorden i omdrift. Kontakt derfor din planterådgiver, så vi kan afklare, hvorvidt og hvordan dine ændringer bedst kan strikkes sammen.

Aktuelt i græs

Af planterådgiver Thomas Harbo

Det dårlige føre må også erkendes i græsmarkerne. Mange marker kunne med fordel tromles for at jævne muldvarpeskud og – ikke mindst i de efterårsudlagte afgrøder – for at trykke blotlagte små og mellemstore sten ned.

For en gangs skyld er de efterårsudlagte marker bagud i udvikling, og de fleste steder er det endnu slet ikke for sent at tromle i forhold til græssets udvikling, da vinterperioden åbenbart ikke har været så gunstig for det nyetablerede græs. Du er selvfølgelig nødt til at afvente, at marken bliver farbar, men i den nyetablerede mark, hvor overfladen endnu ikke har sat sig, er en let cambridgetromle tilstrækkelig til at klemme stenene ned.

I ældre marker, hvor væksten nu for alvor ser ud til at være kommet godt i gang, skal der tungere skyts til. Her er en beton- eller decideret græsmarkstromle at foretrække. Tromlingen skal være sket inden græsset begynder at strække sig, da det ellers vil koste et stort udbyttetab.

Ukrudtsbekæmpelse i foderroer

Af planterådgiver Thomas Harbo

Ukrudtsfremspiringen i roer skal følges nøje. Første ukrudtssprøjtning skal ske på ægte kimblade, hvor første hold løvblade kun kan anes som små knopper. Tre-fire sprøjtninger er normalt udgangspunktet for en vellykket strategi mod ukrudt i foderroer. Vær opmærksom på nattefrost og olietilsætning under tørre forhold.

Prioritering og timing

Foderroer er en langsomt etablerende og – tidligt på vækstsæsonen – tillige en konkurrencesvag afgrøde. Senest så snart roerne er etableret, skal den forestående ukrudtsbekæmpelse derfor planlægges. Som omtalt i TILVÆKST Grovfoder nr. 5 er det efterhånden etableret praksis for mange at anvende Centium 36 CS som jordmiddel inden roernes fremspiring ved en såkaldt T0-sprøjtning. Det giver en god start på den samlede bekæmpelsesstrategi og bidrager til lidt mindre stress omkring første ukrudtssprøjtning efter fremspiring (T1-sprøjtning), hvis vejret ikke giver mulighed for at komme afsted på det helt optimale tidspunkt. Ukrudtsmidler i roer er generelt ikke ret stærke, så det gælder om at sætte tidligt ind efter devisen – hellere én dag for tidligt end én dag for sent. Når du laver din arbejdsplan, må du ikke udsætte sprøjtningen i roerne, selvom der er andre opgaver, der også presser sig på. Holder du dig dette for øje, og hvis der samtidig er gode sprøjteforhold, kan afgrøden holdes ren.

Første ukrudtssprøjtning efter fremspiring, T1-sprøjtningen, er den vigtigste i hele sæsonens sprøjteprogram, og du skal gøre meget for at ramme ukrudtet på det helt rigtige tidspunkt, som er, når det først fremspirede ukrudt står med ægte kimblade, hvor første hold løvblade kun kan anes som små knopper. Det er en stor fordel, hvis såbeddet har fået nedbør efter etablering, da det giver den langt mest ensartede ukrudtsfremspiring.

Forpasser du første sprøjtning, er du allerede bagefter, og det vil være svært at opnå en tilstrækkelig effekt af den samlede kemiske ukrudtsbekæmpelse. Heldigvis kan der suppleres med én eller flere radrensninger.

Tablet 2 Rettidighed og sprøjtning på småt ukrudt er nøgleordene for ukrudtsbekæmpelse i foderroer.

Sprøjtning nr.	Tidspunkt / kommentar
T0	Inden roernes fremspiring.
T1	Første sprøjtning skal gennemføres på ukrudt med ægte kimblade. Det vil sige, at løvbladene kun kan ses som en lille knop. Forpasses dette tidspunkt, skal dosis øges.
T2	Anden sprøjtning gennemføres 6-8 dage senere. Kort interval under varme vækstforhold og længere interval under kølige forhold.
T3	Tredje sprøjtning skal gennemføres, når nyt ukrudt har kimblade. Afstanden til forrige behandling vil ofte være 7-14 dage afhængig af vækstbetingelserne.
T4	Evt. fjerde sprøjtning. Hvor der sker yderligere fremspiring af ukrudt, kan der være behov for en afsluttende rødensning eller en 4. sprøjtning med tilpasset dosis. Vær opmærksom på doseringsbegrænsningerne.

Billede 1 Roer og ukrudt med ægte kimblade – det rigtige tidspunkt for første sprøjtning (Foto: Thomas Harbo, SAGRO).

Godkendte ukrudtsmidler

Alle de godkendte herbicider til brug i roer er omfattet af restriktioner i brugen. I tabel 2 herunder ses en oversigt. Midlet med de "skrappeste" restriktioner fastsætter naturligvis afstandskravene for en tankblanding.

Tabel 3 Godkendte ukrudtsmidler i foderroer. Se også tabel 4.

Middel	Reg. Nr.	Godkendelse						
		Max. dosis pr. år	Max. antal behandlinger	Behandlingsfrist	Afstand til [m]			Andre restriktioner
					Vandmiljø	§3	Veje, beboelse m.v.	
Betanal	18-528	6 L	4	90 dage	2	-	-	
Centium 36 CS	421-2	0,2 L	1 ¹⁾	Umiddelbart efter såning og ikke senere end før fremspiring. ¹⁾	2	-	-	Maks. 90 g/ha aktivt stof hvert tredje år.
Goltix SC 700	396-22	3 L	4	Vækststadium 18	2	5	10	Max. 1,0 L/ha pr. gang. Kun hvert tredje år på samme areal.
Matrigon 72	64-136	0,035 kg ²⁾ (35 g)	1	Maj	-	-	-	Kun hvert fjerde år på samme areal.
Nortron SC	18-426	0,69 L	3	Vækststadium 18	2	-	-	Max. 0,23 L/ha pr. behandling. Kun hvert tredje år på samme areal
Safari 50 WG ³⁾	11-76	15 g	2	90 dage, vækststadium 11-31	-	-	-	1 x 15 g/ha ELLER 2 x 7,5 g/ha

1) Der må maksimalt anvendes 0,2 L/ha Centium 36 CS/år. Anvendes der 0,2 L/ha Centium 36 CS før fremspring, kan produktet ikke anvendes efter fremspiring. Anvendes der 0,1 L/ha Centium 36 CS før fremspring, kan der anvendes op til 0,1 L/ha Centium 36 CS efter fremspiring (se nedenfor). Anvend op til 0,2 L/ha Centium 36 CS på JB > 4. Anvend op til 0,1 L/ha Centium 36 CS på JB 1-4.

2) Max. dosis er dog 0,14 kg/ha ved rækkebehandling/båndsprøjtning i 12,5 cm bånd med 50 cm rækkeafstand.

3) FMC Agricultural Solutions A/S har afmeldt produktet. Evt. Restlager må lovligt anvendes indtil 20. august 2024.

Tabel 4 Godkendte ukrudtsmidler i roer og markedsførte parallel-/kopiprodukter

Aktivstof	Originalprodukt anvendt i bekæmpelsesforslag ¹⁾	Markedsførte parallel-/kopiprodukter ^{1, 2)}
Clomazon ³⁾	Centium 36 CS (421-2)	Clomate (756-1) Kalif 360 CS (396-57)
Clopyralid	Matrignon 72 (64-136)	Cliophar 600 SL (361-56)
Cycloxydim	Focus Ultra (19-93)	LFS Cycloxydim (318-139)
Ethofumesat	Nortron SC (18-426)	Oblix 500 (501-25) Oblix SC (1046-6)
Metamitron	Goltix SC 700 (396-22)	ECP Metafol 700 SE (1046-9) Metafol 700 (501-42) Metafol 700 SE (1046-12) Mitron 700 SC (713-3) Target 700 (501-27) Target 700 SE (1046-8) UPL Metafol (1046-4)
Phenmedipham	Betanal (18-528)	Betasana 160 SE (1046-11) Kontakt 320 SC ⁴⁾ (396-32) SweDane Betasana 160 SE (1046-11)
Propaquizafop	Agil 100 EC (396-12)	Zetrola (396-72)
Triflusalufuron-methyl	Safari 50 WG (11-76)	

1) Registreringsnummer står i parentes

2) Parallel-/kopiprodukter har IKKE nødvendigvis samme godkendelse som originalprodukt. Læs nærmere på etiketten.

3) Clomazon-parallel- og kopiprodukterne er godkendt til mindre anvendelse. Du finder godkendelserne her.

4) Vær opmærksom på, at Kontakt 320 SC indeholder 320 g aktivstof pr. liter, mens de andre phenmedipham-produkter indeholder 160 g pr. liter.

Bekæmpelsesforslag

Jordmidler med aktivstoffet metamitron (Goltix SC 700 m.fl.), og bladmidler med aktivstofferne phenmedipham (Betanal m.fl.) og ethofumesat (Nortron SC m.fl.), er ryggraden i den kemiske ukrudtsbekæmpelse. Der må så suppleres med andre midler som f.eks. Safari 50 WG og Matrignon 72 efter behov samt græsukrudtsmidler som Agil 100 EC og Focus Ultra mod kvik – og ikke mindst alm. hanespore. Alle sprøjtninger med bladmidler tilsættes penetreringsolie, medmindre andet er angivet på etiketten.

Ukrudtsbekæmpelsen tager udgangspunkt i sprøjteforslagene i tabel 5. Hvor der kun forekommer en "almindelig" ukrudtsbestand uden svært-bekæmpelige arter, kan du få et tilfredsstillende resultat ved at følge nedenstående, men ofte vil der være hårdføre ukrudtsarter, der kræver højere dosis, eller måske driller vejret, så timingen ikke bliver perfekt. I disse tilfælde må tankblanding og timing af sprøjtningerne justeres. Ved sådanne udfordringer må du rådføre dig med din planterådgiver. For sprøjtetidspunkt henvises til tabel 2.

Tabel 5 Standardsprøjteforslag i foderroer

Sprøjtning	Middel	Dosis pr. ha.	Bemærkning, ukrudtsbestand
T0	Centium 36 CS	0,075 L	Inden fremspiring. Undgå overlap. Forbedret effekt på fuglegræs, hydretaske, burresnerre, hundepersille og raps. Forbedrer sprøjteprogrammets samlede effekt. På JB > 4 anvendes 0,1 L/ha.
T1	Goltix SC 700 Betanal Renol	0,7-1,0 L 1,5-2,0 L 0,1-0,3 L	Hvor agersennep, burresnerre, fliget brøndsel, gulurt, hundepersille, kamille eller raps dominerer anvendes højeste dosis af Goltix SC 700.
T2	Goltix SC 700 Betanal Nortron SC Renol	0,7-1,0 L 2,0 L 0,1 L 0,3 – 0,5 L	Hvor ovennævnte arter, samt storkenæb dominerer tilsættes 15 g/ha Safari 50 WG. Evt. kan behandling med Safari 50 WG udføres som en single-sprøjtning, hvor der så tilsættes 0,5 L/ha Renol.
T3	Goltix SC 700 Betanal Nortron SC Renol	0,7-1,0 L 2,0 L 0,1 L 0,3-0,5 L	

Laveste dosis anvendes under optimale forhold og småt ukrudt. Højeste dosis under mindre gunstige forhold, hvor ukrudtet har udviklet løvblade, eller under tørre forhold. Penetreringsolie er vigtig for effekten af bladmidlerne, men hvis dosis er for høj, kan det give svidninger af roerne. Pas på med oliedoseringerne under meget varme forhold – omvendt er en tilpas høj dosis af penetreringsolie nødvendig for at opnå tilstrækkelig effekt under tørre og ugunstige forhold. Vejledende dosis af penetreringsolie afhængig af temperatur og vokslag på ukrudtet fremgår af tabel 6.

Mange har større mængder MaisOil på lager, fordi vi i mange tilfælde ikke anvender så høj en dosis, som firmaet anbefaler. MaisOil er en rigtig god penetreringsolie, og den kan erstatte enhver anden olie på markedet.

Det kan være nødvendigt at afslutte med en radrensning, hvis den kemiske bekæmpelse ikke rækker, og til oprydning i stort ukrudt.

Tabel 6 Retningslinjer for dosering af penetreringsolie afhængig af temperatur og vokslag.

Temperatur	Renol / penetreringsolie [l/ha]	
	Første sprøjtning	Anden til fjerde sprøjtning
10 – 15 °C	0,3	0,5
15 – 22 °C	0,1 – 0,2	0,3
Over 22 °C	--	0,2

Pas på ikke at tømme gyllebeholderen for meget

Af planterådgiver Thomas Harbo

Det er ikke blot overfladevand, der er rigeligt af i disse dage. Grundvandsspejlet står også meget højt. Du skal derfor være varsom med at tømme for meget af din gyllebeholder, da du risikerer at bunden bliver presset op. Tjek grundvandsspejlet i pejlebrønden og pas på med at tømme gyllebeholderen ret langt under grundvandsspejlet.

REGLER OG TILSKUD

Fællesskema – EU-ansøgning

Af planterådgiver Thomas Harbo

Ændringer i markplanen skal også indsendes i EU-ansøgningen. Ændringsfristen er den 21. maj.

Som beskrevet i artiklen 'Aktuelt i marken – Tilpasning af mark- og gødningsplan' giver foråret anledning til mange justeringer i markplanerne. Disse skal selvfølgelig også indberettes i EU-ansøgningerne, da der ellers vil blive stor travlhed med at besvare høringsbreve, når afgrøderne er blevet kontrolleret med satellit.

Frem til ændringsfristen kan alle afgrøder indberettes og "efteranmeldes". Dog er der det forbehold, at "nye afgrøder", som f.eks. ekstra brak ud over de obligatoriske 4 % under ordningen 'Biodiversitet og bæredygtighed' med ekstra tilskud på 2.740 kr./ha og bestøverbrak med yderligere 1.500 kr./ha i tilskud, vil blive sanktioneret med 1 % nedsættelse af tilskuddet for hver arbejdsdag anmeldelsen sker efter den ordinære ansøgningsfrist den 26. april. Dette gælder, hvis der IKKE er anmeldt arealer under ordningen senest den 26. april. Denne nedsættelse af tilskuddet gælder også de øvrige bio-ordninger 'Miljø- og klimavenligt græs', 'Ekstensivering med slæt' og 'Varieret planteproduktion', ligesom det også gælder for slagte- og kopræmie-ordningen.